

Sygn. akt II CSKP 644/22

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 lutego 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tomasz Szanciło (przewodniczący)

SSN Jacek Grela (sprawozdawca)

SSN Kamil Zaradkiewicz

w sprawie z powództwa T. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością E. spółki komandytowej w K. (dawniej: W. spółka komandytowa w S.) przeciwko E. spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w P.

o zapłatę

oraz z powództwa wzajemnego E. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w P.

przeciwko T. spółce z ograniczoną odpowiedzialnością E. spółce komandytowej w K. (dawniej: W. spółka komandytowa w S.)

o zobowiązanie do złożenia oświadczenia woli i zapłatę, ewentualnie o ustalenie i zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 17 lutego 2023 r.

w Izbie Cywilnej w Warszawie,

skargi kasacyjnej pozwanej - powódki wzajemnej

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Szczecinie

z 17 grudnia 2019 r., sygn. akt I AGa 14/18,

1. oddala skargę kasacyjną;

2. zasądza od pozwanej - powódki wzajemnej na rzecz powódki - pozwanej wzajemnej kwotę 12 500 (dwanaście tysięcy pięćset) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.

UZASADNIENIE

T. spółka z ograniczoną odpowiedzialnością E. spółka komandytowa w K. wniosła o zasądzenie od E. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w P. kwoty 19 256 480,76 zł wraz z odsetkami ustawowymi liczonymi od kwot: 14 125 907,29 zł - od 4 sierpnia 2012 r. oraz 4 607 534,97 zł i 523 038,50 zł - od obu od dnia doręczenia pozwu.

W pozwie wzajemnym pozwana (powódka wzajemna) wniosła o zobowiązanie powódki (pozwanej wzajemnej) do złożenia oświadczenia woli o treści wskazanej w pozwie. Ponadto wniosła o zasądzenie od pozwanej wzajemnej kwot: 5 030 085 zł, 941 565 zł i 687 186,88 zł – wraz odsetkami ustawowymi od nich od 5 września 2013 r. do dnia zapłaty oraz skapitalizowanych odsetek od powyższych kwot w wysokości odpowiednio: 576 874,95 zł, 92 227,83 zł i 21 782,88 zł - wraz z odsetkami ustawowymi od nich od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty. Jednocześnie powódka wzajemna zgłosiła żądanie ewentualne, domagając się zapłaty kwoty 30 819 491,94 zł oraz ustalenia w trybie art. 189 k.p.c., że jest uprawniona do odłączenia F. od sieci dystrybucyjnej.

Wyrokiem z 18 lipca 2016 r. Sąd Okręgowy w Szczecinie oddalił powództwo główne; zasądził od powódki (pozwanej wzajemnej) na rzecz pozwanej (powódki wzajemnej) kwotę 6 658 836,88 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od 5 września 2013 r.; zasądził od powódki (pozwanej wzajemnej) na rzecz pozwanej (powódki wzajemnej) kwotę 690 885,66 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od 10 września 2013 r. oraz oddalił powództwo wzajemne w pozostałym zakresie.

Wyrokiem z 17 grudnia 2019 r. Sąd Apelacyjny w Szczecinie zmienił wyrok Sądu Okręgowego w ten sposób, że zasądził od pozwanej (powódki wzajemnej) na rzecz powódki (pozwanej wzajemnej) kwotę 19 256 480,76 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od kwot szczegółowo wskazanych w sentencji, oddalił

powództwo wzajemne w całości oraz oddalił apelację pozwanej (powódki wzajemnej).

Sąd drugiej instancji ustalił m.in., że 12 grudnia 2002 r. Rada Miejska w K. podjęła uchwałę nr [...], którą dokonała zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy [...], m.in. obejmującego obszar działek o nr 86/1-10 i 86/12-16 w obrębie geodezyjnym Ś., wyznaczając tereny na cele lokalizacji wież elektrowni wiatrowych o mocy do 2 MW, następnie zwiększonej do 3 MW.

Obszar działania pozwanej obejmuje gminę [...]

Poprzednik prawny powódki (pozwanej wzajemnej) P. spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w W. zwróciła się do poprzednika prawnego pozwanej (powódki wzajemnej) E. spółki akcyjnej z wnioskiem z 17 listopada 2003 r. o określenie warunków przyłączenia do urządzeń wytwórczych energii elektrycznej elektrowni wiatrowej składającej się z dwudziestu jednostek wytwórczych, położonej w Ś. w gminie [...], o mocy przyłączeniowej 30 MW (dalej: „F.”). Zlecił również Instytutowi Energetyki Oddziałowi w G. sporządzenie ekspertyzy wpływu przyłączenia farmy wiatrowej Ś. na pracę i parametry tej sieci. Ekspertyza została wykonana w 2003 r. We wnioskach z badania wskazano, że Farma wpływa na napięcia w sąsiadujących stacjach oraz na obciążenia linii łączących sąsiadujące stacje. Jako że moc przez nią wytwarzana płynie w kierunku stacji R. , zaznaczono, iż wskazana będzie modernizacja pola zasilającego stację lub odbierającego moc - linii w kierunku K., M., G. i N. oraz wymiana oszynowania oraz izolacji sekcji IIB110kV, a w razie konieczności - wymiana bramek, zabudowa zabezpieczenia szyn zbiorczych oraz układu rezerwy lokalnej.

Na zlecenie pozwanej wykonana została również analiza wpływu przyłączenia grupy farm wiatrowych: J., G., R., W., N., M., S. i Ś. do sieci elektroenergetycznej spółki dystrybucyjnej E. S.A. Oddział w S. na pracę i parametry tej sieci. W analizie wskazano, że aby farmy wiatrowe mogły pracować jednocześnie, konieczne jest ograniczenie mocy niektórych farm wiatrowych. Ograniczenia te mogą być mniejsze w przypadku m.in. modernizacji linii K. – R., która ma ograniczone obciążenie z powodu złego stanu technicznego.

W piśmie z 10 lutego 2004 r., skierowanym do poprzednika prawnego pozwanej, spółka P. przedstawiła swoje postulaty w zakresie warunków przyłączenia F. do sieci rozdzielczej E. w S.. Nie dotyczyły one zakresu robót koniecznych w celu realizacji przyłączenia ani wysokości opłaty za przyłączenie.

Prowadzone przez spółkę P. oraz pozwaną negocjacje doprowadziły ostatecznie do wydania przez pozwaną 8 września 2008 r. warunków przyłączenia Farmy „Ś.” - części testowej o mocy 6 MW, które wraz z projektem umowy o przyłączenie do sieci zostały doręczone spółce P., a następnie do zawarcia między tymi spółkami 24 września 2008 r. umowy o przyłączenie nr [...], która określała prawa i obowiązki stron w związku z przyłączeniem wskazanej powyżej instalacji elektrycznej, zgodnie z warunkami przyłączenia z 8 września 2008 r. W § 8 ust. 1 umowy strony postanowiły, że z tytułu prac określonych w § 6 pkt 1, 2, 3 spółka P. poniesie opłatę za przyłączenie do sieci, która zgodnie z taryfą pozwanej obejmuje 50% nakładów koniecznych do poniesienia na realizację tych prac. Kwota opłaty za przyłączenie wynosiła 60 000 zł netto (73 200 zł brutto). Na poczet opłaty za przyłączenie spółka P. miała dokonać wpłaty zaliczki w kwocie 32.940 zł brutto.

Pismem z 2 grudnia 2008 r. spółka V. zatwierdziła koncepcję przebudowy rozdzielni w GZP „K.” według wariantu III.

Enea Operator sp. z o. o. w P. zleciła R. W. opracowanie Koncepcji Zagospodarowania GZP „K.” w zakresie rozbudowy rozdzielni 110 kV.

Poprzednik prawny powódki prowadził z pozwaną negocjacje w celu renegocjacji warunków zawartej umowy. W trakcie tych rozmów powódka zaakceptowała wariant nr 3 przyłączenia - najdroższy spośród trzech wariantów zaprojektowanych na zlecenie pozwanej. Powódka podejmowała czynności zmierzające do jak najszybszego rozpoczęcia i przeprowadzenia inwestycji, zwracając się do pozwanej z licznymi wnioskami i postulatami, np. o szybsze rozpoczęcie prac, czy warunkowe podłączenie do sieci elektroenergetycznej pozwanej na wskazywanych przez nią zasadach. Negocjacje miały charakter spotkań, wymiany dokumentów zawierających projekt aneksu nr 1 do umowy z naniesionymi zmianami. Ostatecznie negocjacje zakończyły się podpisaniem aneksu nr 1 do umowy o przyłączenie oraz wyrażeniem przez pozwaną zgody na

warunkowe przyłączenie F. do sieci pozwanej z ograniczeniami. Zaznaczono jednak, że przyłączenie to ma charakter tymczasowy, do czasu zakończenia wszystkich prac wskazanych w zawartej umowie przyłączeniowej.

W dniu 5 października 2009 r. E. sp. z o.o. zawarła z powódką aneks nr 1 do umowy o przyłączenie nr [...].

Etap projektowy dotyczący przebudowy linii 110 kV K.- R. powódka i jej poprzednik prawny wykonywali we współpracy z pozwaną, która była na bieżąco informowana o postępie prac. Pozwana dokonywała uzgodnień i akceptacji poszczególnych elementów projektu, określała wymagania techniczne (wytyczne) dotyczące budowy tej linii. Powódka na prośbę projektanta zwracała się do pozwanej i otrzymywała wytyczne oraz wymagania techniczne.

W dniu 16 marca 2010 r. Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w S. wydał decyzję, którą ustalił środowiskowe uwarunkowania realizacji planowanego przedsięwzięcia.

W dniu 1 września 2010 r. poprzednik prawny pozwanej (powódki wzajemnej) zawarł z powódką (pozwaną wzajemną) aneks nr 2 do przedmiotowej umowy o przyłączenie. Aneksem tym strony zmieniły jedynie § 5 pkt 4 umowy, ustalając termin obowiązywania gwarancji na 15 grudnia 2011 r. oraz przedłużając termin na dostarczenie gwarancji.

W dniu 9 listopada 2010 r. strony postępowania zawarły umowę nr [...] o świadczenie usług dystrybucji energii elektrycznej, przy zachowaniu przez pozwaną zasad równoprawnego traktowania wszystkich podmiotów korzystających z tych usług.

Powódka wykonała dokumentację K." oraz doprowadziła do ustanowienia na rzecz pozwanej stosownych służebności. W dniu 23 grudnia 2010 r. wystawiła poprzednikowi prawnemu pozwanej fakturę VAT nr [...] na kwotę 899 050,42 zł brutto.

W 2011 r. pozwana przeprowadziła postępowanie przetargowe na zadanie pod nazwą Przebudowa linii 110 kV relacji R. – K. w celu odbioru energii ze źródeł odnawialnych, w wyniku którego wyłoniła wykonawcę S. S.A w G.. Cena w tej

ofercie wyniosła 28 970 000 zł. O wyniku przetargu pozwana poinformowała powódkę pismem z 22 sierpnia 2011 r.

Pozwana 3 czerwca 2011 r. zawarła z E. S.A. w G. umowę nr [...] na rozbudowę GZP K. i GZP R., a 15 września 2011 r. umowę nr [...] G. S.A. w G. na realizację zadania Przebudowa linii 110 kV relacji R. – K. w celu odbioru energii ze źródeł odnawialnych.

Pismem z 26 lipca 2011 r. pozwana potwierdziła fakt pracy Farmy w sieci 110 kV E. Oddział Dystrybucji S. z pełną mocą przyłączeniową 30 MW. Od 11 lutego 2011 r. Farma ma możliwość pracy z mocą 30 MW, ograniczaną jedynie w sytuacjach szczególnych.

Po podłączeniu Farmy oraz okresie kilkunastomiesięcznej pracy bez ograniczeń ze strony pozwanej powódka zakwestionowała konieczność wykonywania prac określonych w warunkach przyłączenia oraz umowie o przyłączenie.

S. S.A. w G. wystawiła pozwanej faktury VAT: nr [...] na kwotę 3 690 000 zł brutto oraz [...] na kwotę 11 070 000 zł brutto. W tytułach obu faktur wskazano: „Przebudowa linii 110 kV R. – K. w celu odbioru energii ze źródeł odnawialnych nr [...]”.

E. S.A. w G. wystawiła pozwanej faktury VAT: nr [...] na kwotę 1 107 000 zł brutto oraz o nr [...] na kwotę 1 119 300 zł. Obie faktury zostały wystawione tytułem zapłaty za rozbudowę GZP K. i GZP R. zgodnie z zawartą umową.

Pismem z 30 marca 2012 r. pozwana przesłała powódce kopie powyższych faktur, informując, że na ich podstawie określiła opłatę za przyłączenie i wystawiła fakturę nr [...] z 12 stycznia 2012 r. na kwotę 8 493 150 zł, co stanowi 50% sumy kwot brutto.

W dniu 13 września 2010 r. Bank S.A. w K. udzielił nieodwołalnej i bezwarunkowej gwarancji nr [...] dokonania zapłaty na rzecz pozwanej każdej kwoty, do łącznej wysokości nieprzekraczającej 22 263 405,55 zł, na pierwsze pisemne żądanie zapłaty pozwanej, zawierające oświadczenie, że zostały spełnione warunki określone w umowie przyłączeniowej i sporządzonych do niej

aneksach, a nie została dokonana płatność. Gwarancja była ważna do 15 września 2011 r. Aneksem z 15 września 2010 r. Bank S.A. w K. przedłużył ważność gwarancji do 15 grudnia 2011 r.

W dniu 26 kwietnia 2012 r. Bank S.A. w K. udzielił nieodwołalnej i bezwarunkowej gwarancji nr [...] dokonania zapłaty na rzecz pozwanej każdej kwoty, do łącznej wysokości nieprzekraczającej 22 263 405,55 zł, na pierwsze pisemne żądanie zapłaty pozwanej, zawierające oświadczenie, że zostały spełnione warunki określone w umowie przyłączeniowej i aneksach do niej, a nie została dokonana płatność. Gwarancja była ważna do 30 czerwca 2012 r.

W dniu 7 sierpnia 2012 r. Bank S.A. w K. udzielił nieodwołalnej i bezwarunkowej gwarancji nr [...] dokonania zapłaty na rzecz pozwanej każdej kwoty, do łącznej wysokości nieprzekraczającej 8 886 913,48 zł, na pierwsze pisemne żądanie zapłaty pozwanej, zawierające oświadczenie, że zostały spełnione warunki określone w umowie przyłączeniowej i aneksach do niej, a nie została dokonana płatność. Gwarancja była ważna do 31 października 2012 r.

Wszystkie gwarancje zostały wystawione na zlecenie regwaranta powódki H. z siedzibą w H.

Powódka przedłożyła i dostarczyła pozwanej wystawione gwarancje bankowe, deklarując, że uważa żądanie opłaty za przyłączenie za bezpodstawne.

Pozwana zaproponowała powódce zawarcie aneksu nr [...] do umowy nr [...] i zmianę § 8 ust. 1 umowy, polegającą na określeniu opłaty przyłączeniowej na kwotę 20 148 463,29 zł. W odpowiedzi na tę propozycję powódka wraz z pismem z 15 maja 2012 r. przekazała pozwanej oryginał dokumentu gwarancji bankowej nr [...] z 26 kwietnia 2012 r., wystawionej przez Bank S.A. w K. na kwotę 22 263 405,55 zł, zgodnie z § 5 ust. 4 umowy.

Powódka wskazała, że w jej ocenie zakres rzeczowy inwestycji określony w warunkach o przyłączenie oraz umowie został określony nadmiernie. Zwróciła się o niezwłoczne przekazanie jej dokumentów pozwalających na ocenę zasadności określenia zakresu rzeczowego inwestycji w sposób, w jaki określono to w warunkach i umowie. Ponadto zakwestionowała ważność umowy, w tym w szczególności zakres wyznaczonych przez pozwaną nakładów inwestycyjnych na

przyłączenie, o której mowa w § 2 ust. 1 projektu aneksu. Powódka przesłała pozwanej również zrecenzowany projekt aneksu nr 3 z wprowadzonymi zmianami, z prośbą o odniesienie się do tych zmian. Pozwana poinformowała powódkę, że wobec braku zapłaty wystawionych przez nią faktur wystąpiła do gwaranta o dokonanie wypłaty gwarancji nr [...]. W piśmie wskazała, że przyłączenie Farmy nastąpiło w braku warunków technicznych i ekonomicznych, i było możliwe tylko na zasadach określonych w umowie o przyłączenie. Stała na stanowisku, że nie było uzgodnień dotyczących udostępnienia powódce dokumentów technicznych dotyczących przyłączenia do sieci FW Ś.

Powódka wystąpiła do Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki o udostępnienie w trybie informacji publicznej wszelkich planów rozwoju przedsiębiorstwa energetycznego [...] S.A. W odpowiedzi na powyższe wskazano, że informacje te nie mają charakteru publicznych.

Pozwana zgłosiła się do gwaranta Bank S.A. w K. o wypłatę w ramach udzielonej gwarancji nr [...] kwoty 13 376 492,07 zł. Wypłata tej kwoty na jej rzecz nastąpiła 28 czerwca 2012 r. Środki zostały zaliczone na zapłatę należności wynikających z faktur VAT nr [...] i [...], powiększonych o naliczone odsetki za opóźnienie. Gwarant Bank wezwał zleceniodawcę H. w H. z żądaniem zapłaty (zwrotu) wypłaconej gwarancji w kwocie 3 141 496,49 Euro. H. w H. dokonała zwrotu tej kwoty gwarantowi, natomiast powódka dokonała płatności tej kwoty na rzecz H..

Pozwana zgłosiła się do gwaranta o wypłatę w ramach udzielonej gwarancji nr [...] kwoty 4 607 534,97 zł. Wypłata tej kwoty na jej rzecz nastąpiła 9 listopada 2012 r. Środki te zostały zaliczone na zapłatę należności wynikających z faktur VAT nr [...] i [...], powiększonych o naliczone odsetki za opóźnienie. Bank wezwał zleceniodawcę H. w H. z żądaniem zapłaty (zwrotu) wypłaconej gwarancji w kwocie 1 109 527,53 Euro. H. w H. dokonała zwrotu tej kwoty gwarantowi, natomiast powódka dokonała płatności tej kwoty na rzecz H..

Pismem z 6 lipca 2012 r., skierowanym do pozwanej, stanowiącym odpowiedź na wezwanie do zapłaty, powódka odmówiła zapłaty, wskazując, że zawarta umowa, w części nakładającej na nią opłatę za przyłączenie, jest nieważna

z uwagi na sprzeczność z bezwzględnie obowiązującymi przepisami prawa. Wraz z pismem z 10 sierpnia 2012 r. powódka przekazała pozwanej oryginał dokumentu gwarancji bankowej nr [...] udzielonej przez .Bank .w K.. Wskazała, że żądanie opłaty przyłączeniowej jest bezpodstawne, a żądane kwoty są zawyżone w stosunku do opłaty przyłączeniowej o kwotę 1 647 725,23 zł.

Pozwana, pismami z 23 października (doręczonym 26 października 2012 r.) i 16 listopada 2012 r. (doręczonym 20 listopada 2012 r.), wezwała powódkę do zapłaty kwoty 5 030 085 zł z tytułu faktury VAT nr [...] w terminie - odpowiednio - 14 i 7 dni od daty otrzymania wezwania. Natomiast pismami z 6 grudnia 2012 r. i 7 stycznia 2013 r. wezwała powódkę do zapłaty kwoty 941 565 zł z tytułu faktury VAT nr [...] – odpowiednio - w terminie 14 i 7 dni od daty otrzymania tego pisma. W odpowiedzi powódka odmówiła zapłaty, wskazując, że w jej ocenie zawarta przez strony umowa jest nieważna w części, w jakiej nakłada na spółkę opłatę za przyłączenie, której wysokość została ustalona niezgodnie z bezwzględnie obowiązującymi normami prawa.

Pismem z 25 czerwca 2013 r. pozwana wezwała powódkę do zapłaty kwoty 687 186,88 zł z tytułu faktury VAT nr [...] w terminie 14 dni od otrzymania wezwania.

Powódka poniosła koszty budowy pola 110 kV w GZP K. w kwocie 1 046 770 zł, na które składały się wynagrodzenie za wykonanie projektu, aparaturę, prace budowlano-porządkowe i rozruch. Prace związane z przebudową rozdzielni w GPZ K. i dobudowanie pola 110 kV R. oraz związane z przebudową linii 110 kV relacji „R. - K. ” powierzone zostały podwykonawcom. Pozwana wypłaciła podwykonawcom wynagrodzenia w łącznej kwocie 39 560 000 zł netto (48 658 800 zł brutto).

Pozwana wystawiła powódce szereg faktur VAT. Powódka uiściła należności wynikające z faktur VAT nr [...] i [...] Pismem z 17 lipca 2012 r., doręczonym 20 lipca 2012 r., powódka wezwała pozwaną do zwrotu kwoty 14 132 050,04 zł, uiszczonej tytułem opłaty za przyłączenie do sieci elektroenergetycznej na podstawie umowy o przyłączenie nr [...], w terminie 14 dni na wskazany rachunek bankowy, pod rygorem skierowania sprawy na drogę postępowania sądowego.

Pismem z 6 lutego 2013 r. powódka ponownie zwróciła się do pozwanej o doręczenie kopii dokumentów, stanowiących podstawę do rozliczenia należności. W jej ocenie okoliczności faktyczne związane z procesem przyłączenia nie potwierdzają tezy, że umowa została zawarta w warunkach braku technicznych i ekonomicznych warunków przyłączenia.

W dniu 22 czerwca 2017 r. H. oświadczył, że umową cesji, jaką zawarł z in.ventus spółka z ograniczoną odpowiedzialnością EW Ś. spółką komandytową (wcześniej działającą pod firmą W. w Ś. spółka komandytowa) w P., objęte były prawa wynikające z przedmiotowej umowy o przyłączenie. Umowa ta (umowa cesji) dotyczyła zatem praw, których podstawą prawną były postanowienia ww. umowy o przyłączenie. Tym samym przedmiotem cesji nie były pozaumowne roszczenia powstałe w związku z nieważnością niektórych postanowień umowy o przyłączenie. Umową cesji nie były objęte roszczenia W. o zwrot nienależnie pobranej przez dłużnika opłaty za przyłączenie farmy wiatrowej Ś. do sieci elektroenergetycznej w wysokości 19 256 480,76 zł wraz z odsetkami. W oświadczeniu tym zawarto też stwierdzenie, że W. był oraz w dalszym ciągu jest uprawniony do dochodzenia w imieniu własnym oraz na własną rzecz roszczenia, w szczególności w ramach postępowania sądowego wszczętego przed Sądem Okręgowym w Szczecinie, pod sygn. akt VIII GC 40/13, a obecnie toczącego się przed Sądem Apelacyjnym w Szczecinie, I ACa 1006/16.

„Ekspertyza wpływu przyłączanych urządzeń, instalacji lub sieci na system elektroenergetyczny” jest głównym i jedynym dokumentem, stanowiącym podstawę do określenia technicznych możliwości przyłączenia danego podmiotu do sieci elektroenergetycznej i następnie wydania „warunków przyłączenia”. Ekspertyza ta sporządzana jest m.in. przy wykorzystaniu danych i modeli przekazanych przez operatorów sieciowych: Dystrybucyjnego i Przesyłowego, którzy mają pełną kontrolę nad wykonywaną ekspertyzą, a w sytuacjach problematycznych mogą dostarczać dodatkowe dane i zażądać dodatkowych obliczeń uściślających. Wnioski zawarte w ekspertyzie powinny być traktowane jako maksymalny zestaw czynności i/lub inwestycji, mających na celu określenie technicznych możliwości (lub braku takiej możliwości) przyłączenia danego obiektu do sieci elektroenergetycznej operatora, przy jednoczesnym zapewnieniu bezpieczeństwa

funkcjonowania tej sieci oraz całego Krajowego Systemu Elektroenergetycznego. Końcowa, zaakceptowana przez operatorów sieciowych postać wykonanej ekspertyzy, powinna być jedyną uzasadnioną podstawą do określenia warunków przyłączenia danego obiektu. Nieuprawnione jest rozszerzanie przez operatora sieciowego w sposób dowolny zakresu czynności i/lub inwestycji wynikających z Ekspertyzy. Sporządzona przez Instytut Energetyki, Oddział G., Zakład Automatyki i Analiz Systemowych w 2003 r. „Ekspertyza wpływu przyłączenia farmy wiatrowej „Ś.” o mocy 30 MW do sieci elektroenergetycznej spółki dystrybucyjnej E. S.A. Oddział w S. na pracę i parametry tej sieci” powinna być traktowana merytorycznie, a wykonujący ją Instytut otrzymał od operatorów sieciowych niezbędne dane oraz zakresy wykonania tej ekspertyzy. Obliczenia niezbędne dla sformułowania prawidłowych wniosków wykonano dla układu normalnego pracy sieci oraz dla stanów awaryjnych.

W 2004 r., na zamówienie spółki dystrybucyjnej E. S.A. Oddział w S. i zgodnie z jej wymaganiami, Instytut Energetyki Oddział G. Zakład Automatyki i Analiz Systemowych wykonał opracowanie Analiza wpływu przyłączenia grupy farm wiatrowych: J., G., R., W., N., M., S. i Ś. do sieci elektroenergetycznej spółki dystrybucyjnej E. S.A. Oddział w S. na pracę i parametry tej sieci. Spośród farm wiatrowych, których dotyczyła ta analiza, jedynie farmy J., R. i Ś. pracują przyłączone do sieci elektroenergetycznej operatora.

W chwili wydania Warunków przyłączenia Farmy do E. sp. z o.o. Oddział Dystrybucji S. z 20 sierpnia 2007 r. było możliwe przyłączenie tej Farmy do sieci elektroenergetycznej należącej do przedsiębiorstwa sieciowego (obecnie) E. sp. z o.o. w P., czego dowodem są obliczenia, analizy i wnioski zawarte we wskazanej powyżej Ekspertyzie. Farma nie stwarzała żadnych zagrożeń dla pracy sieci elektroenergetycznej E. sp. z o.o. zarówno w układzie normalnym pracy sieci, jak i dla stanów awaryjnych. Farma, po podłączeniu do sieci elektroenergetycznej 110 kV, mogła pracować bez ograniczeń generacji, czyli z pełną mocą 30 MW zarówno w układzie normalnym pracy sieci, jak i dla stanów awaryjnych, nie stwarzając zagrożenia przekroczenia dopuszczalnych wartości napięć w węzłach tej sieci, jak i przekroczenia dopuszczalnych obciążeń linii elektroenergetycznych, wchodzących w skład tej sieci. Wnioski wynikające z zawartych w Ekspertyzie z 2003 r. obliczeń

w stanach remontowych (n-2) mogły mieć jedynie charakter informacyjny i nie powinny być podstawą do oceny możliwości przyłączenia F. do sieci elektroenergetycznej 110kV.

W celu przyłączenia F. do sieci elektroenergetycznej należało w stacji GPZ „K.” dobudować jedno pole liniowe 110 kV. Inwestycje wskazane w § 5 pkt 2 i § 7 pkt 2 umowy o przyłączenie nr [...], zawartej przez strony 21 sierpnia 2007 r., w brzmieniu zmienionym aneksem nr 1 z 5 października 2009 r., nie mogą być uznane za budowę odcinków służących tylko i wyłącznie do przyłączenia F. do sieci elektroenergetycznej. Dotyczą one bowiem rozbudowy i modernizacji sieci dystrybucyjnej należącej do przedsiębiorstwa energetycznego E S.A. Inwestycje uznane za budowę odcinków służących tylko i wyłącznie do przyłączenia F. określone zostały w § 5 pkt 3 umowy o przyłączenie, zmienionej aneksem nr 1 z 5 października 2009 r. Wartość kosztów niezbędnych i celowych do dokonania przedmiotowego przyłączenia powinna odpowiadać kosztom budowy pola liniowego 110 kV w GPZ „K.”. Takie pole wybudował podmiot przyłączany, a koszt budowy wyniósł 1 046 770 zł.

Wnioski oraz zalecenia zawarte w Ekspertyzie z 2003 r. nie przewidywały tak rozległego zakresu prac inwestycyjnych i modernizacyjnych, niezbędnych do prawidłowego funkcjonowania sieci elektroenergetycznej po przyłączeniu do niej farmy wiatrowej „Ś.”, jak to określono w § 7 pkt 2 umowy o przyłączenie nr [...] z 21 sierpnia 2007 r.

W dacie zawarcia umowy o przyłączenie istniała możliwość przyłączenia F.” do sieci elektroenergetycznej pozwanej bez ryzyka powstania zagrożeń dla bezpieczeństwa sieci elektroenergetycznej oraz dla bezpieczeństwa funkcjonowania Krajowego Systemu Elektroenergetycznego, w szczególności z uwzględnieniem przeciążeń sieci, mając na względzie planowane przyłączenia innych użytkowników sieci według stanu z dnia zawarcia umowy o przyłączenie oraz mając na względzie planowane przyłączenie farm wiatrowych G., J., M., N., R., S. i W..

W chwili wydania warunków przyłączenia F. do sieci elektroenergetycznej E. spółki z o.o. w P., tj. 20 sierpnia 2007 r. istniały techniczne warunki tego

przyłączenia, a w szczególności pozwana posiadała wówczas możliwości techniczne, aby przyjmować wnioskowaną przez powódkę ilość energii elektrycznej. W powyższej dacie nie istniały również obiektywne, niedające się usunąć przeszkody uniemożliwiające realizację inwestycji mającej na celu przyłączenie F. bez dokonanej modernizacji sieci energetycznej. Podstawową i jedyną przeszkodą uniemożliwiającą przyłączenie F. do sieci pozwanej był brak wolnego pola liniowego 110 kV w GPZ „K.”. Przeszkoda ta została usunięta w wyniku realizacji inwestycji polegającej na budowie takiego pola przez inwestora farmy wiatrowej.

Wskazana we wnioskach końcowych Ekspertyzy modernizacja/wymiana elementów systemu elektroenergetycznego, jakie należałoby dokonać w celu usunięcia przeszkód w realizacji rzeczzonego przyłączenia, dotyczyła stacji GPZ „R.”, a nie stacji GPZ „K.”, do której planowano przyłączenie farmy wiatrowej „Ś.”.

Wszystkie niezbędne prace i wymagania Operatora związane z integracją instalacji powódki z siecią elektroenergetyczną pozwanej zostały wymienione w § 6 pkt 2 umowy o przyłączenie z 21 sierpnia 2007 r., w brzmieniu zmienionym aneksem nr 1 z 5 października 2009 r. Prace te zostały w pełni sfinansowane przez powódkę. W celu dokonania przyłączenia konieczne i zarazem wystarczające było zrealizowanie inwestycji w postaci wybudowania pola liniowego 110 kV w GPZ „K.” dla potrzeb farmy wiatrowej oraz odcinka linii kablowej 110 kV łączącego rozdzielnię 110 kV farmy wiatrowej z nowym polem liniowym w GPZ „K.”, dedykowanego przyłączeniu F..

Nie było potrzeby wykonywania jakichkolwiek prac niezwiązanych bezpośrednio z przyłączeniem F. w celu wyeliminowania ryzyka powstania przeciążeń sieci, przy uwzględnieniu planowanego przyłączenia farm wiatrowych G., J., M., N., R., S. i W.. Farma nie stwarzała żadnych zagrożeń dla pracy sieci elektroenergetycznej E. sp. z o.o. Oddział Dystrybucji S. zarówno w układzie normalnym pracy sieci, jak i dla stanów awaryjnych.

Inwestycje wskazane w § 5 pkt 2 i § 7 pkt 2 umowy o przyłączenie nr [...], zawartej przez strony 21 sierpnia 2007 r., w brzmieniu zmienionym aneksem nr 1 z 5 października 2009 r., nie mogą być w całości uznane za budowę odcinków sieci

służących tylko i wyłącznie do przyłączenia F.. Wnioski wynikające z dokumentu pt. „Analiza pracy sieci spółki dystrybucyjnej E. SA Oddział w S. dla wariantów jej rozbudowy wynikających z przyłączenia farm wiatrowych G., J., M., N., R., S. i Ś. i W.” nie powinny być brane pod uwagę przy wydawaniu warunków przyłączenia i formułowaniu odpowiednich warunków zapisanych w umowie o przyłączenie, gdyż opracowanie to nie spełnia roli i wymagań Ekspertyzy, wymaganej przepisami prawa i nie może stanowić podstawy do wydania bądź odmowy wydania warunków przyłączenia. Całkowicie nieuprawnione są wymagania dotyczące partycypacji podmiotu przyłączanego w inwestycjach określonych w § 7 pkt 2 umowy o przyłączenie z 21 sierpnia 2007 r. czy też w § 6 ust. 2 aneksu do tej umowy z 6 października 2009 r. w zakresie: przebudowy linii 110 kV relacji „R.-K.” na linię II-torową z przewodami 240 mm² oraz wszelkich prac związanych z rozbudową/przebudową GPZ „R.”, gdyż wnioski zawarte w Ekspertyzie z 2003 r. nie przewidywały konieczności wykonania takich prac modernizacyjnych/inwestycyjnych.

Instrukcja Ruchu i Eksploatacji Sieci Dystrybucyjnej. Część Ogólna, zatwierdzona uchwałą zarządu E. spółki z o.o. nr [...] z 4 lipca 2007 r., stanowiła w pkt II. 1.6 d, że ekspertyza wpływu przyłączanych urządzeń na system elektroenergetyczny, którą podmiot ubiegający się o przyłączenie do sieci powinien dołączyć do wniosku o przyłączenie, jest podstawą określenia warunków przyłączenia. Z załącznika nr 3 do tej Instrukcji wynikało również, że operator systemu dystrybucyjnego określał warunki przyłączenia do sieci z uwzględnieniem wyników ekspertyzy wpływu przyłączanych instalacji na system elektroenergetyczny. Zakres ekspertyzy, wykonywanej na zlecenie wytwórcy i dostarczanej przez wytwórcę wraz z wnioskiem o określenie warunków przyłączenia, wymagał wcześniejszego uzgodnienia z operatorem systemu dystrybucyjnego. W konsekwencji należy przyjąć, że w 2007 r. zgodnie z Instrukcją Ekspertyza była podstawą określenia warunków przyłączenia.

Sąd Apelacyjny, odnosząc się do zarzutu braku legitymacji czynnej, uznał, że nie jest on uzasadniony. Kwestię związaną z zakresem praw przeniesionych przez W. na mocy umowy przelewu wierzytelności z 20 maja 2009 r. na podmiot trzeci wyjaśniło bowiem oświadczenie H. z 22 czerwca 2017 r., w którym nabywca

wierzytelności oświadczył, że umową cesji, jaką zawarł z in.ventus spółka z ograniczoną odpowiedzialnością EW Ś. spółką komandytową w P. (wcześniej działającą pod firmą W. spółką komandytową), objęte były prawa wynikające z umowy o przyłączenie do sieci elektroenergetycznej nr [...], zawartej pomiędzy E. sp. z o.o. w P. a W. 21 sierpnia 2007 r. Umowa cesji dotyczyła zatem praw, których podstawą prawną były postanowienia ww. umowy o przyłączenie. Tym samym przedmiotem umowy cesji nie były pozaumowne roszczenia powstałe w związku z nieważnością niektórych postanowień umowy o przyłączenie. W szczególności z oświadczenia tego wynika, że umową cesji nie były objęte roszczenia W. o zwrot nienależnie pobranej przez dłużnika opłaty za przyłączenie farmy wiatrowej Ś. do sieci elektroenergetycznej w wysokości 19 256 480,76 zł wraz z odsetkami. W oświadczeniu tym zawarto też stwierdzenie, że W. był oraz w dalszym ciągu jest uprawniony do dochodzenia w imieniu własnym oraz na własną rzecz przedmiotowego roszczenia.

Sąd drugiej instancji uznał, że w chwili wydania warunków przyłączenia z 20 sierpnia 2007 r. było możliwe przyłączenie F. do sieci elektroenergetycznej należącej do przedsiębiorstwa sieciowego E., czego dowodem są obliczenia, analizy i wnioski zawarte w Ekspertyzie sporządzonej w 2003 r. F. nie stwarzała żadnych zagrożeń dla pracy sieci elektroenergetycznej E. sp. z o.o. i to zarówno w układzie normalnym pracy sieci, jak i dla stanów awaryjnych. F., po podłączeniu do sieci elektroenergetycznej 110 kV należącej E. sp. z o.o. Oddział Dystrybucji S., mogła pracować bez ograniczeń generacji, czyli z pełną mocą 30 MW zarówno w układzie normalnym pracy sieci, jak i dla stanów awaryjnych, nie stwarzając zagrożenia przekroczenia dopuszczalnych wartości napięć w węzłach tej sieci, jak i przekroczenia dopuszczalnych obciążeń linii elektroenergetycznych, wchodzących w skład tej sieci.

W ocenie Sądu Apelacyjnego w celu przyłączenia F. do sieci elektroenergetycznej należało w stacji GPZ „K.” dobudować jedno pole liniowe 110 kV. Natomiast inwestycje wskazane w § 5 pkt 2 i § 7 pkt 2 umowy o przyłączenie, w brzmieniu zmienionym aneksem nr 1 z 5 października 2009 r., nie mogą być uznane za budowę odcinków służących tylko i wyłącznie do jej przyłączenia.

W chwili wydania warunków przyłączenia, tj. 20 sierpnia 2007 r., istniały techniczne warunki przyłączenie F. do sieci pozwanej, a w szczególności pozwana posiadała wówczas możliwości techniczne, aby przyjmować wnioskowaną przez powódkę ilość energii elektrycznej. W dacie tej nie istniały również obiektywne, niedające się usunąć przeszkody uniemożliwiające realizację inwestycji mającej na celu przyłączenie F. do sieci pozwanej bez dokonanej modernizacji sieci energetycznej. Podstawową i jedyną przeszkodą uniemożliwiającą przyłączenie był brak wolnego pola liniowego 110 kV w GPZ „K.”. Przeszkoda ta została usunięta w wyniku realizacji inwestycji polegającej na budowie takiego pola przez inwestora F..

Sąd drugiej instancji uznał, że okres od 2003 r. (przy uchwalonej w 2002 r. zmianie planu zagospodarowania przestrzennego gminy K. uwzględniającej budowę elektrowni wiatrowych) do 2011 r. był wystarczający dla przedsiębiorstwa sieciowego, aby umieścić w planach rozwoju inwestycje służące zapewnieniu prawidłowego i bezpiecznego funkcjonowania sieci elektroenergetycznej po przyłączeniu do niej nie tylko F., ale również innych podmiotów ubiegających się o przyłączenie w tym rejonie. Istotne w sprawie jest także i to, że dopiero 15 września 2011 r. pozwana zawarła z S. S.A. w G. umowę nr [...] na realizację zadania „Przebudowa linii relacji 110 kV relacji R. – K. w celu odbioru energii ze źródeł odnawialnych”. Przez ten cały czas Farma pracowała bez zakłóceń z pełną mocą i to niezależnie od tego, że żadne prace modernizacyjne opisane w umowie nie zostały nawet rozpoczęte.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego pozwana nie wykazała, że przeprowadziła analizę efektywności ekonomicznej przyłączenia F. do sieci i że z analizy tej wynikało, iż w rozsądnej perspektywie czasowej przyłączenie tej farmy będzie nieopłacalne.

Sąd drugiej instancji podkreślił, że zgodnie z art. 7 ust. 1 ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. – Prawo energetyczne (*tempus regit actum* tekst jedn. Dz. U. z 2006 r., Nr 89, poz. 625 ze zm., dalej: p.e.) w przypadku braku warunków do zawarcia umowy o przyłączenie (technicznych lub ekonomicznych) przedsiębiorstwo energetyczne mogło odmówić zawarcia umowy o przyłączenie do sieci, jednakże w takim przypadku było obowiązane niezwłocznie pisemnie

powiadomić o odmowie jej zawarcia Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki i zainteresowany podmiot, podając przyczyny odmowy. Taka sytuacja w niniejszej sprawie nie miała miejsca. Zgodnie natomiast z art. 7 ust 9 p.e. w przypadku, gdy przedsiębiorstwo energetyczne odmówi przyłączenia do sieci z powodu braku warunków ekonomicznych, o których mowa w ust. 1, a Prezes Urzędu Regulacji Energetyki, w terminie 2 miesięcy od dnia otrzymania powiadomienia, o którym mowa w ust. 1, nie zgłosi zastrzeżeń do odmowy, za przyłączenie do sieci przedsiębiorstwo to może pobrać opłatę w wysokości uzgodnionej z podmiotem ubiegającym się o przyłączenie w umowie o przyłączenie; przepisu ust. 8 nie stosuje się.

W ocenie Sądu Apelacyjnego zawarcie tzw. komercyjnej umowy o przyłączenie do sieci (a za taką uznać należy umowę z 21 sierpnia 2007 r. i aneksy do niej) i skuteczne ustalenie w niej opłaty za przyłączenie w stawkach wyższych, niż przewidziane w art. 7 ust. 8 p.e., było uzależnione od wyczerpania trybu przewidzianego w art. 7 ust. 1 i 9 p.e., polegającego na odmowie zawarcia umowy z przyczyn ekonomicznych, zawiadomieniu o tym Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki i zainteresowanego podmiotu z podaniem przyczyny odmowy, braku zastrzeżeń do odmowy ze strony Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki w terminie 2 miesięcy od dnia otrzymania powiadomienia. Tego wszystkiego w niniejszej sprawie zabrakło.

Zdaniem Sądu drugiej instancji rację miała powódka zarzucając, że postanowienia umowy o przyłączenie w części, w jakiej ustalają wysokość opłaty za przyłączenie w wysokości przekraczającej tę, ustaloną na podstawie art. 7 ust. 8 pkt 3 p.e. kwotę - połowa rzeczywistych kosztów przyłączenia (połowa nakładów na zespole, które w niniejszej sprawie wyniosły 1 046 077 zł), sprzeczne są z bezwzględnie obowiązującymi przepisami prawa i przez to na podstawie art. 58 § 1 k.c. są nieważne. Nie oznacza to jednak, że cała umowa jest nieważna, albowiem na podstawie art. 58 § 3 k.c. w miejsce nieważnych jej postanowień powinny być zastosowane przepisy ustawy, tj. 7 ust. 8 pkt 3 p.e. Należna za przyłączenie opłata powinna wynosić 523 038,50 zł.

Sąd Apelacyjny podkreślił, że E. nie może obciążającego ją obowiązku rozbudowy i modernizacji sieci przenosić na podmioty ubiegające się o przyłączenie do sieci przez ponoszenie kosztów rozbudowy sieci przedsiębiorstwa energetycznego na potrzeby związane z przyłączeniem.

Sąd drugiej instancji uznał za wadliwe stanowisko, że strony, na zasadzie swobody umów, mogą zawsze w umowie postanowić, iż podmiot przyłączany będzie zobowiązany do uiszczenia oprócz opłaty za przyłączenie także dodatkowej opłaty za modernizację czy przebudowę sieci elektroenergetycznej przedsiębiorstwa sieciowego. Do takiego wniosku nie może prowadzić art. 7 ust. 8 oraz art. 7 ust. 9 p.e., który stanowi jedynie o opłacie za przyłączenie do sieci. Ta opłata, w przypadku określonym w art. 7 ust. 8 pkt 3 p.e., który powinien mieć zastosowanie w sprawie, ustalana jest wyłącznie na podstawie rzeczywistych nakładów poniesionych na realizację przyłącza. Jest to opłata za zespolenie (złączenie) instalacji nowego wytwórcy energii z siecią przedsiębiorstwa energetycznego.

Powyższe orzeczenie zaskarżyła skargą kasacyjną pozwana (powódka wzajemna), zarzucając:

1. naruszenie przepisów postępowania, tj. art. 386 § 4 w zw. z art. 187 § 1 pkt 1, art. 189, art. 212 § 1 k.p.c. oraz art. 7 ust. 2 p.e., przez nieuchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego i nieprzekazanie sprawy do ponownego rozpoznania celem ustalenia, które postanowienia umowy o przyłączenie powódka kwestionuje;
2. naruszenie przepisów postępowania, tj. art. 378 § 1 w zw. z art. 372 (w brzmieniu obowiązującym przed 7 listopada 2019 r.) i w zw. z art. 192 pkt 3 k.p.c., przez nierozpoznanie sprawy w granicach apelacji, polegające na zaniechaniu zbadania podtrzymanych przez pozwaną w odpowiedzi na apelację zarzutów braku legitymacji czynnej wobec dokonanej cesji dochodzonych wierzytelności (na rzecz osoby trzeciej), podczas gdy powinnością Sądu drugiej instancji, rozpoznającego apelację powódki od wyroku oddalającego powództwo, jest rozpoznanie wszystkich zarzutów peremptoryjnych;

3. naruszenie przepisów postępowania, tj. art. 382 k.p.c., przez niedokonanie własnych ustaleń faktycznych (za wyjątkiem ustaleń dotyczących kwestii technicznych warunków przyłączenia), przy równoczesnym nieprzyjęciu za własne ustaleń Sądu Okręgowego (poza incydentalnym stwierdzeniem dotyczącym Ustalenia obowiązywania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy K. oraz datami wybranych czynności wykonanych w procesie przyłączenia);
4. naruszenie przepisów postępowania, tj. art. 382 w zw. z art. 192 pkt 3 k.p.c., przez nieuzupełnienie postępowania dowodowego w celu zbadania zarzutów pozwanej co do braku legitymacji czynnej powódki (które obejmowały ocenę treści i skutków umowy cesji z 20 maja 2009 r.) i niewskazanie w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia przyczyn tegoż nieuzupełnienia, podczas gdy w razie zgłoszenia przez stronę zarzutu, iż cesja dochodzonej wierzytelności pozbawiła powoda legitymacji do dochodzenia roszczeń, konieczne było przeprowadzenie przez Sąd rozpoznający sprawę postępowania dowodowego co do zakresu przedmiotowego tej cesji;
5. naruszenie prawa materialnego, tj. art. 6 k.c. w zw. z art. 7 ust. 1 p.e. oraz w zw. z art. 353¹ k.c., przez ich niezastosowanie i w konsekwencji przyjęcie, że ciężar dowodu wykazania nieistnienia wskazanej w art. 7 ust. 1 p.e. przesłanki ekonomicznych warunków przyłączenia obciąża operatora systemu dystrybucyjnego, podczas gdy w istocie przedmiotem dowodu są jedynie okoliczności pozytywne (np. istnienie ekonomicznych warunków przyłączenia), w związku z czym ciężar dowodu spoczywa na osobie, która z faktu istnienia ekonomicznych warunków przyłączenia wywodzi korzystne dla siebie skutki prawne;
6. naruszenie prawa materialnego, tj. art. 7 ust. 1 w zw. z art. 7 ust. 5 i 6 w zw. z art. 19 i w zw. z art. 20 p.e., przez ich błędną wykładnię, polegającą na przyjęciu, że planami, o których mowa w art. 19 i art. 20 p.e., są miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego i że ustalenie w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego lokalizacji odnawialnego źródła energii obliguje operatora systemu dystrybucyjnego do rozbudowy sieci na potrzeby przyłączenia tego źródła, podczas gdy w istocie jedynie założenia do planu

zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe (art. 19 p.e.) oraz plan zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe, dla obszaru gminy lub jej części (art. 20 p.e.) są dokumentami planistycznymi, które obligują operatora systemu dystrybucyjnego do rozbudowy sieci;

7. naruszenie prawa materialnego, tj. art. 7 ust. 9 w zw. z art. 7 ust. 8 pkt 3 (w brzmieniu obowiązującym 21 sierpnia 2007 r.) w zw. z art. 7 ust. 1 zd. 2 p.e. oraz w zw. z art. 353¹ k.c., przez ich błędną wykładnię, polegającą na przyjęciu, że ustalenie opłaty za przyłączenie na zasadzie swobody umów (tj. w wysokości określonej przez strony w umowie) dopuszczalne jest jedynie w przypadku, gdyby operator systemu dystrybucyjnego uprzednio odmówił przyłączenia, podczas gdy w istocie wniosek taki nie wynika z dosłownego brzmienia przepisów, ani ich celu;
8. naruszenie prawa materialnego, tj. art. 410 § 1 w zw. z art. 405 oraz w zw. z art. 65 § 2 k.c. w zw. z art. 7 p.e., przez ich niewłaściwe zastosowanie, polegające na zasądzeniu obowiązku zwrotu rzekomego nienależnego świadczenia oraz bezpodstawnego wzbogacenia, w sytuacji gdy powódka nie domagała się w pozwie ukształtowania prawidłowej kwoty opłaty za przyłączenie, przez co powództwo podlegało oddaleniu;
9. naruszenie prawa materialnego, tj. art. 65 § 1 i 2 k.c., przez ich niewłaściwe zastosowanie oraz niezastosowanie art. 83 § 1 k.c., jak również niezastosowanie art. 506 k.c., a dotyczących ustalenia kluczowej dla procesu okoliczności, jaką jest legitymacja czynna w chwili wytoczenia powództwa;
10. naruszenie prawa materialnego, tj. art. 65 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 7 ust. 2 p.e. oraz art. 353¹ k.c., przez ich niewłaściwe zastosowanie i pominięcie przy ocenie umowy łączącej strony i zakwalifikowaniu jej jako umowy o przyłączenie podlegającej rygorom oceny jako umowa zawarta w trybie publicznoprawnego obowiązku z pominięciem treści aneksu numer 1 do tej umowy;
11. naruszenie prawa materialnego, tj. art. 58 § 3 *in fine* w zw. z art. 65 § 1 i 2 k.c. oraz w zw. z art. 7 ust. 2 p.e., przez ich niezastosowanie w sytuacji,

w której z okoliczności wynika, że umowa bez kwestionowanego postanowienia nie została zawarta;

12. naruszenie prawa materialnego, tj. art. 509 § 2 k.c., przez jego niezastosowanie, polegające na nieuwzględnieniu, że w świetle tego przepisu należy przyjąć domniemanie, że cesja obejmuje wszystkie prawa związane z wierzytelnością będącą przedmiotem przelewu, a przysługujące cedentowi wobec dłużnika scedowanej wierzytelności.

We wnioskach skarżąca domagała się uchylenia zaskarżonego wyroku w całości i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania oraz rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna okazała się nieuzasadniona.

W pierwszym rzędzie wymagały analizy zarzuty naruszenia przepisów postępowania. Brak uchybień w tym zakresie dawał dopiero możliwość rozpatrzenia zarzutów naruszenia prawa materialnego.

Bezzasadny okazał się pierwszy z zarzutów wymienionych w petitum skargi kasacyjnej. Aktualnie bowiem sąd drugiej instancji może uchylić zaskarżony wyrok i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania tylko wyjątkowo:

- 1) jeżeli stwierdzono nieważność postępowania (art. 386 § 2 k.p.c.);
- 2) jeżeli sąd pierwszej instancji nie rozpoznał istoty sprawy albo
- 3) jeżeli wydanie wyroku wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości (art. 386 § 4 k.p.c.).

W okolicznościach niniejszej sprawy żadna z powyższych podstaw nie wystąpiła. W szczególności, przyczyną uchylenia orzeczenia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania nie może być sama w sobie potrzeba dokonania dalszych ustaleń, w tym także w zakresie nieważności czynności prawnej.

Nakaz rozpoznania sprawy w granicach apelacji (art. 378 § 1 k.p.c.) oznacza konieczność wzięcia pod uwagę wszystkich podniesionych w niej zarzutów i złożonych wniosków, czemu sąd powinien dać wyraz w uzasadnieniu orzeczenia.

Nie jest natomiast niezbędne, aby sąd rozpoznający apelację odniósł się w uzasadnieniu do każdego twierdzenia faktycznego i argumentu prawnego podniesionego przez stronę (zob. wyroki SN: z 13 sierpnia 2015 r., II PK 235/14; z 5 listopada 2015 r., V CSK 13/15, i z 13 października 2017 r., I CSK 46/17).

Sąd drugiej instancji odniósł się do zarzutu pozwanej dotyczącego braku legitymacji czynnej (s. 60-61 uzasadnienia). W ocenie Sądu *ad quem* zebrane w sprawie dowody jednoznacznie potwierdzają występowanie legitymacji czynnej. W istocie, pozwana nie przedstawiła materiału dowodowego, który podważyłby tę konkluzję. Z protokołu rozprawy apelacyjnej z 5 grudnia 2019 r. wynika, że Sąd oddalił wniosek pozwanej o dopuszczenie dowodu z kolejnej opinii biegłego i pozwana wniosła stosowne zastrzeżenie do protokołu. Tymczasem, istnienie legitymacji procesowej, poza twierdzeniami, nie było przedmiotem dowodzenia ze strony pozwanej.

Zgodzić się należy ze skarżącą, że Sąd drugiej instancji powinien jednoznacznie wyrazić swoje stanowisko w zakresie ustaleń faktycznych bądź przez przyjęcie ustaleń faktycznych Sądu pierwszej instancji jako własnych bądź przez dokonanie własnych ustaleń faktycznych. W istocie, Sąd *ad quem* nie użył wprost sformułowania w postaci przyjęcia za własne ustaleń faktycznych Sądu Okręgowego. Samo w sobie nie powoduje to jednak konieczności uchylenia zaskarżonego wyroku. Sekwencja poszczególnych części uzasadnienia Sądu drugiej instancji wskazuje na to, że Sąd ten dokładnie przytoczył ustalenia faktyczne Sądu pierwszej instancji, następnie poczynił dodatkowe ustalenia (s. 60-65 uzasadnienia) i przechodząc do rozważań, stwierdził, że „po dokonaniu dodatkowych ustaleń w zakresie niezbędnym do rozstrzygnięcia sprawy...” (s. 66 uzasadnienia). Analizując całość wyводу Sądu Apelacyjnego, należy dojść do wniosku, że nie ulegało żadnym wątpliwości, iż płaszczyzną do dokonania merytorycznej oceny niniejszej sprawy były ustalenia faktyczne poczynione w pierwszej instancji oraz dodatkowe ustalenia drugoinstancyjne. Zatem, mając na uwadze spójną konstrukcję uzasadnienia Sądu *ad quem*, należy przyjąć, że poczynił on niezbędne, własne ustalenia faktyczne.

Wskazane powyżej ustalenia faktyczne obejmowały również problematykę legitymacji procesowej czynnej. Sugerowana przez skarżącą potrzeba uzupełnienia materiału dowodowego w tym zakresie powinna być poparta odpowiednią inicjatywą dowodową. Następnie, Sądy *meriti* powinny podjąć odpowiednie decyzje procesowe, a strona niezadowolona z nich winna wnieść stosowne zastrzeżenie do protokołu. Wówczas dopiero otwierałaby się płaszczyzna do podjęcia dyskusji nad decyzjami sądu, choć nieprzesądzająca o zakresie jej wyniku. Podniesienie samych zarzutów przez stronę nie stanowi wyczerpania tego trybu.

W rezultacie należało przyjąć, że zarzuty naruszenia przepisów postępowania nie były uzasadnione. Dało to możliwość podjęcia analizy w zakresie zarzutów naruszenia prawa materialnego, z uwzględnieniem art. 398¹³ § 2 k.p.c., zgodnie z którym Sąd Najwyższy jest związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia. W tym kontekście apriorycznie nieuzasadnione okazały się również zarzuty naruszenia prawa materialnego sformułowane w punktach 9 i 12 petitum skargi kasacyjnej, a obejmujące problematykę legitymacji czynnej w związku z zakresem dokonanej cesji.

Zgodnie z art. 7 ust. 1 p.e. przedsiębiorstwo energetyczne zajmujące się przesyłaniem lub dystrybucją paliw gazowych lub energii jest obowiązane do zawarcia umowy o przyłączenie do sieci z podmiotami ubiegającymi się o przyłączenie do sieci, na zasadzie równoprawnego traktowania, jeżeli istnieją techniczne i ekonomiczne warunki przyłączenia do sieci i dostarczania tych paliw lub energii, a żądający zawarcia umowy spełnia warunki przyłączenia do sieci i odbioru. Jeżeli przedsiębiorstwo energetyczne odmówi zawarcia umowy o przyłączenie do sieci, jest obowiązane niezwłocznie pisemnie powiadomić o odmowie jej zawarcia Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki i zainteresowany podmiot, podając przyczyny odmowy.

Trafnie przyjął Sąd Apelacyjny, że na gruncie powyższej normy prawnej przedsiębiorstwo energetyczne jest obowiązane do zawarcia umowy o przyłączenie do sieci, na zasadzie równoprawnego traktowania, jeżeli żądający zawarcia umowy spełnia warunki przyłączenia do sieci i odbioru, i jednocześnie może odmówić zawarcia takiej umowy, jeżeli uzna, iż nie istnieją techniczne i ekonomiczne warunki

przyłączenia do sieci i dostarczania tych paliw lub energii. Oznacza to, że obowiązek wykazania ewentualnego nieistnienia technicznych i ekonomicznych warunków przyłączenia, spoczywa na przedsiębiorstwie energetycznym. Co więcej od razu należy zaznaczyć, że umowa o przyłączenie do sieci nie podlega w pełni zasadzie autonomii woli stron (art. 353¹ k.c.).

Należy w tym miejscu wskazać, że prawo energetyczne przewiduje dwa tryby zawarcia umowy o przyłączenie do sieci:

1. tryb określony w art. 7 ust. 1 w zw. z ust. 3 p.e. – „publicznoprawny”, który jest realizowany, jeżeli istnieją techniczne i ekonomiczne warunki przyłączenia do sieci i dostarczania paliw gazowych lub energii, a żądający zawarcia umowy spełnia warunki przyłączenia do sieci oraz odbioru. Obowiązek zawarcia umowy o przyłączenie ma złożony, publiczno- i prywatnoprawny charakter. Okoliczność, że obowiązek zawarcia umowy przyłączeniowej przewidziany został w ustawie nie oznacza, iż nie może mieć cywilnoprawnego charakteru. Ustawa może być źródłem zobowiązania cywilnoprawnego, przy czym dotyczy to także ustawowego obowiązku kontraktowania (tak wyrok SN z 8 maja 2014 r., III SK 46/13). Można spotkać się z poglądem, że prawo do odmowy zawarcia umowy przyłączeniowej z powodu niespełnienia warunków nie jest równoznaczne z obowiązkiem odmowy zawarcia umowy. Byłoby to jednak dyskusyjne w przypadku umów zawieranych w trybie art. 7 ust. 1 p.e., do których odnosi się zasada równoprawnego traktowania. Gdyby dwa podmioty nie spełniły warunków określonych powyżej, a tylko z jednym z nich została zawarta umowa o przyłączenie, mogłoby to naruszyć zasadę równoprawnego traktowania. Obowiązek zawarcia umowy przyłączeniowej, o którym mowa w art. 7 ust. 1 p.e., dotyczy zarówno odbiorców końcowych (zamierzających pobierać energię lub paliwa gazowe), jak i wytwórców energii (podmioty wytwarzające energię lub paliwa gazowe i wprowadzające je do systemu) – por. wyrok SN z 12 kwietnia 2011 r., III SK 42/10. W przypadku odmowy przyłączenia do sieci w trybie „publicznoprawnym” przedsiębiorstwo energetyczne podaje także szacowaną wysokość opłaty, o której mowa w art. 7 ust. 9 p.e., wraz z informacją o możliwości zażądania przedstawienia sposobu kalkulacji tej opłaty. Przedsiębiorstwo energetyczne na żądanie podmiotu ubiegającego się o przyłączenie do sieci w terminie 14 dni informuje ten podmiot o sposobie

kalkulacji opłaty z wyszczególnieniem istotnych elementów nakładów inwestycyjnych przyjętych do kalkulacji opłaty (nowy ust. 12). Zatem już w momencie odmowy przyłączenia do sieci w trybie „publicznoprawnym” podmiot przyłączany będzie miał informację na temat wysokości opłaty za przyłączenie do sieci w trybie „cywilnym” i będzie mógł żądać przedstawienia kalkulacji tej opłaty. Jednocześnie na podstawie dodanego art. 7 ust. 9a p.e. wprowadzono możliwość zapewnienia przez podmiot przyłączany budowy/rozbudowy odcinków sieci służących do przyłączenia instalacji należących do podmiotu ubiegającego się o przyłączenie do sieci;

2. tryb określony art. 7 ust. 9 p.e. – „cywilny”, który może dojść do skutku, w razie gdy przedsiębiorstwo energetyczne odmówi przyłączenia do sieci z powodu braku warunków ekonomicznych. W takim przypadku przedsiębiorstwo może ustalić opłatę za przyłączenie do sieci w wysokości uzgodnionej z podmiotem ubiegającym się o przyłączenie do sieci w umowie o przyłączenie do sieci. Oba tryby różnią się nie tylko przesłankami ich zastosowania, obowiązkiem lub brakiem takiego obowiązku, ale także obowiązkami stron (zob. A. Kościuk [w:] *Prawo energetyczne. Komentarz*, LEX/el. 2023, art. 7).

Z powyższego wynika, że umowa o przyłączenie do sieci objęta jest ustawowymi ograniczeniami zasady swobody umów zarówno w aspekcie podmiotowym, jak i przedmiotowym. Po pierwsze, umowę może zawrzeć tylko przedsiębiorstwo energetyczne. Po drugie, w pierwszej kolejności zastosowanie znajdzie tzw. tryb publicznoprawny, z uwzględnieniem wszelkich regulacji prawa energetycznego z nim związanych. Pozwana pomimo istnienia – jak wynika z poczynionych ustaleń faktycznych - technicznych i ekonomicznych warunków przyłączenia do sieci, a więc podstaw do wdrożenia trybu publicznoprawnego zwięźzonego zawarciem umowy na warunkach określonych ściśle w prawie energetycznym z ograniczeniem zasady autonomicznego kształtowania jej treści przez strony, zawarła z powódką umowę w trybie „cywilnym”. W rezultacie świadczenie ze strony powódki jako sprzeczne z ustawą okazało się nienależne i podlegało zwrotowi.

Zupełnie odrębną kwestią jest ustalenie stosownego wynagrodzenia w reżimie publicznoprawnym. Przypomnieć należy, że żądanie powódki nie obejmowało tej problematyki, stąd zarzut zawarty w punkcie 8 petitum skargi kasacyjnej, co najmniej był niezrozumiały. Brak również podstaw do uwzględnienia zarzutu sformułowanego w punkcie 11 petitum skargi kasacyjnej. Wbrew twierdzeniom skarżącej, rzeczona umowa zostałaby zawarta – gdyż taki obowiązek, w świetle okoliczności sprawy, spoczywał co do zasady na pozwanej – ale na warunkach wynikających z przepisów prawa energetycznego w trybie publicznoprawnym.

Kolejny zarzut związany z problematyką planistyczną, jest zupełnie chybiony. Tylko dla porządku należy wskazać, że bezsporne w literaturze przedmiotu jest, iż istnieją dwa kryteria realizacji przez gminę zadań w zakresie zaopatrzenia w energię elektryczną, ciepło oraz paliwa gazowe, o których mowa w art. 18 ust. 1 p.e. Pierwsze z nich polega na obowiązku realizacji tych zadań zgodnie z miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego albo ustaleniami zawartymi w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy. Drugie kryterium polega na obowiązku realizacji ww. zadań zgodnie z odpowiednim programem ochrony powietrza (zob. P. Orzech, M. Stefaniuk [w:] *Prawo energetyczne. Tom II. Komentarz do art. 12-72*, red. Z. Muras, M. Swora, Warszawa 2016, teza 31 i nast. do art. 18).

Wskazano już powyżej, że tylko odmowa zastosowania trybu publicznoprawnego daje podstawę przejścia do trybu cywilnego. Dopiero wówczas aktualizuje się możliwość ustalenia opłaty za przyłączenie na zasadzie swobody umów. W niniejszej sprawie – jak już podkreślono – nie było podstaw do odmowy i pominięcia trybu publicznoprawnego.

W tych okolicznościach i w oparciu o wskazaną powyżej argumentację, z oczywistych względów nieuzasadnione okazały się kolejne zarzuty naruszenia prawa materialnego zawarte w petitum skargi kasacyjnej.

W tym stanie rzeczy Sąd Najwyższy, na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c., oddalił skargę kasacyjną oraz na podstawie art. 108 § 1 i art. 98 w zw. z art. 391 § 1 i art. 398²¹ k.p.c. rozstrzygnął o kosztach postępowania kasacyjnego.

